

Т.Д. Никула

Національний медичний
університет ім. О.О. Богомольця

ВИХОВНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ТА МОЛОДИМИ ВЧЕНИМИ НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ ПРОФЕСОРА АНАТОЛІЯ ПЕЛЕЩУКА

Резюме

У статті описаний досвід проведення автором виховної роботи на декількох терапевтичних кафедрах Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця, якими в різні часи керував заслужений діяч науки УРСР, лауреат Державної премії УРСР професор Анатолій Петрович Пелешук. Окрім виховної роботи у своїх академічних групах і на лекціях, автор був відповідальним за студентський науковий гурток кафедри, за роботу з іноземними студентами, які навчалися на кафедрі, із земляцтвом Болівії, зі студентами на базах виробничої практики і за роботу зі слухачами факультету підвищення кваліфікації вищих навчальних закладів.

Ключові слова

Виховна робота, вітчизняні студенти, іноземні студенти, земляцтво Болівії, гуртківці, слухачі факультету підвищення кваліфікації викладачів.

Хочу поділитися своїм досвідом проведення виховної роботи на декількох терапевтичних кафедрах Київського медичного інституту (КМІ) ім. О.О. Богомольця, якими керував мій учитель — заслужений діяч науки УРСР, лауреат Державної премії УРСР професор Анатолій Петрович Пелешук.

Окрім виховної роботи в моїх академічних групах і на лекціях, я відповідав за студентський науковий гурток кафедри, за роботу з іноземними студентами, які навчалися на кафедрі, із земляцтвом Болівії, зі студентами на базах виробничої практики і за роботу зі слухачами факультету підвищення кваліфікації вищих навчальних закладів.

Упродовж багатьох років мені як керівнику груп іноземних студентів і груп підвищення кваліфікації викладачів (професорів, доцентів і асистентів з усіх республік колишнього СРСР) доводилося організовувати та здійснювати культпоходи на кіностудію ім. Олександра Довженка, яка у ті часи була на вершині розквіту.

Ми мали можливість спостерігати за всіма етапами виробництва художніх фільмів — репетиціями в павільйонах, зніманням, озвучуванням, монтуванням, а потім в аудиторії чи в конференц-залі кафедри переглядали ці фільми з участю провідних акторів. Завдяки популярності Анатолія Петровича та його дружнім зв'язкам з акторами відбулося багато творчих зустрічей із Раїсою Недашківською, Віктором Пелешуком, Миколою

Гриньком, Миколою Оляліним та ін. Це були не епізоди, а система виховання, яка духовно збагачувала як наших студентів та курсантів, так і нас, викладачів.

На жаль, українське кіно занепало, починаючи з останніх двох десятиліть минулого століття, переважно через фактичне припинення фінансування збіднілою державою. Але й у таких умовах режисер Олег Бійма з 1993 по 1998 рік зумів створити низку високохудожніх багатосерійних фільмів за творами українських класиків — «Пастка», «Злочин з багатьма невідомими», «Острів Любові», отримавши золоту медаль фестивалю телефільмів у Саратові, призи «За найкращу чоловічу роль», «За найкращу музику до фільму». Є й інші приклади. Переконали, що не можна кіномитцям чекати лише на державні гроші, потрібно їх самим віднаходити, більше проявляти особисту ініціативу для відновлення втрачених позицій.

Найбільше враження на творчих зустрічах справив на мене чудовий український письменник, поет, режисер, актор, сценарист Микола Вінграновський, дружина якого Олександра Іванівна завідувала кардіологічним відділенням нашої лікарні, що, на наше щастя, полегшувало отримання квитків на творчі вечори.

Микола Вінграновський був прямим учнем славного кінорежисера, художника й публіциста Олександра Довженка. Знявся у головній ролі сержанта Орлюка в першому радянському

© Т.Д. Никула

широкоформатному фільмі «Повість полум'яних літ» (режисер — Юлія Солнцева, дружина його вчителя О. Довженка), який теж демонструвався на кафедрі.

Запам'ятався фрагмент його дарчого напису на своїй книзі поезій, подарованій професору А.П. Пелешуку:

*Не маю зла до жодного народу...
До жодного народу в світі зла не маю.
Чому ж тоді все важчає мені
З народом жити в множині духовній?*

Це — куплет із його вірша, що відображав протест проти все більшого звуження сфери української мови й культури, поступального та масового зросійщення українців.

Вести групи студентів-іноземців VI курсу впродовж років було важче, ніж вітчизняних, однак я вивчив особливості внутрішньої патології в країнах із жарким кліматом, написав такий навчальний посібник, унаслідок чого навчання пішло краще. Складніше було справлятися з роботою куратора земляцтва, бо в Болівії (див. фото 1), і взагалі в Америці, я ніколи не був. Прийшлося заглибитися у відповідну літературу, вивчити визначні місця, видатних осіб цієї країни, особливості культури, економіки тощо.

Студенти залишались задоволеними, оскільки я досить на високому рівні в лекційних матеріалах і в повсякденному спілкуванні використовував свої знання про Болівію, регулярно допомагав кожному члену земляцтва за потреби, що давало свої результати. Студенти запрошували мене на свої свята, концерти, збори не лише в нашому інституті, але й на загальноміські. Я ж знайомив їх із Києвом, Україною, нашою культурою.

Завідувач кафедри професор Анатолій Петрович Пелешук також долучався до цієї роботи, влаштовуючи теплі зустрічі земляцтва зі співробітниками кафедри. Отож, наша кафедра постійно відзначалася керівництвом інституту як одна з кращих за роботою зі студентами-іноземцями.

Фото 1. *Зі студентами з Болівії біля стенду на кафедрі, 1984 р.*

Колись наші студенти проходили виробничу практику в обласних, міських і районних лікарнях областей України, що давало змогу набути справжнього, а не «паперово-звітного», як зараз, практичного досвіду. За час роботи асистентом і доцентом мене призначали керівником виробничої практики студентів КМІ в містах Бородянка (на Київщині), Прилуки (на Чернігівщині), Шпола (на Черкащині).

Зі студентами-практикантами ми не лише займалися вдосконаленням навичок із медицини, але й регулярно знайомилися з визначними місцями цих та інших населених пунктів України. Цікаво, наприклад, було довідатися, що в Шполі знаходиться географічний центр України та оглянути його. Виділений (на моє настійливе прохання) адміністраціями лікарень транспортом у вихідні дні регулярно здійснювали екскурсії по Шевченківських та інших визначних місцях — у Моринці, Шевченкове (Кирилівка), Лебедин, Корсунь-Шевченківський, Умань, Прилуки, Ніжин, Ічня, Борзна тощо.

Ми відвідали, зокрема, село Раски на Київщині, оспіване Петром Осадчуком у вірші «Раска — біль і любов», поклали квіти до братської могили майже всіх жителів села, знищених німецько-нацистськими окупантами під час Другої світової війни, подібно до сіл Кортеліси Волинської області України, Хатинь у Білорусії, Лідіце в Чехії та ін.

Коли я став доцентом і професором, важливе місце в моїй роботі стали займати лекції для студентів різних курсів. До кожної лекції ретельно готувався теоретично, попередньо вивчав хворих, яких намічав для клінічного розбору, створював нові демонстраційні матеріали, які часто були пов'язані з результатами моїх кафедральних або інститутських наукових досліджень. Велику увагу приділяв дотриманню регламенту окремих частин і всієї лекції, в кожну лекцію вкраплював виховні елементи. Особливо мені подобалося читати лекції для субординаторів, де можна було найглибше висвітлити зміст, дискутувати зі слухачами на належному рівні. Зустрічаючись із ними через багато років після випуску, я був радий почути схвальні відгуки про ті лекції.

На заключному етапі роботи на кафедрі, яка отримала назву кафедри внутрішніх хвороб № 3, я відповідав за роботу зі слухачами факультету підвищення кваліфікації викладачів вищих медичних навчальних закладів усіх республік СРСР. Ця робота вимагала великого напруження, враховуючи високу кваліфікацію слухачів. Потрібно було обмінюватися досвідом проведення різних видів професійної роботи, починаючи з власної кафедри.

Найлегше було працювати з асистентами, серед яких більшість ще була недосвідченою. Вони менше дискутують, а більше записують, засвоюючи нові знання. Професори мають багато індивідуальних інтересів і завдань, тому поспішають і

тривалі співбесіди не вітають. А от доценти — люди досвідчені та переважно амбіційні, намагаються показати себе, «чуже» люблять критикувати, вчиняють «рознос» відкритих занять. Тому отримувати згоду наших доцентів і асистентів на проведення показових занять ставало все важче...

Найкраще мені вдавалося «приборкувати» особливо самовпевнених курсантів комп'ютерним контролем вихідного рівня їхніх знань, який я вперше організував на кафедрі у своєму кабінеті.

Оцінки, виставлені комп'ютером, об'єктивно ставили кожного на «відповідне» місце.

З ініціативи та з безпосередньою участю Анатолія Петровича в його кабінеті була організована меморіальна кімната академіка В.М. Іванова, встановлені експозиції (фото 2), які він, супроводжуючи дуже цікавими поясненнями, особисто показував гостям кафедри, за графіком — групам студентів, інтернів, курсантів.

Він разом зі своїми учнями 1999 р. організував конференцію, присвячену пам'яті свого багаторіч-

Фото 2. Колектив кафедри професора А.П. Пелешчука, 1987 р.

ного соратника професора М.Ф. Скопиченка, й особисто виступив із доповіддю про його життєвий і творчий шлях.

Ми з професором А.П. Пелешчуком разом ходили на цвинтарі вклонитися корифеям терапії В.П. Образцову, Ф.Г. Яновському, М.Д. Стражеску та ін. У відрядженнях до інших міст учитель ділився зі мною та іншими учнями своїми енциклопедичними знаннями з архітектури, мистецтва, літератури, історії медицини.

Список використаної літератури

Никула Т. Життя і медицина: спогади, бібліографія / Т. Никула. — К.: Задруга, 2006. — 468 с.

Надійшла до редакції 02.09.2015

EDUCATIONAL WORK WITH STUDENTS AND YOUNG SCIENTISTS ON THE EXAMPLE OF THE DEPARTMENT OF PROFESSOR ANATOLII PELESHCHUK *T.D. Nykula*

Summary

Author's experience of educational work in several therapeutic departments of Bogomolets Kyiv Medical Institute (chairman of departments: the merited worker of science of the USSR, laureate of the State Prize of the USSR, professor Anatolii P. Peleshchuk) is shown. In addition to educational work in academic groups and lectures, he was responsible for students' scientific group, foreign students, members of fraternities of Bolivia, students during medical practice, listeners of the Faculty of advanced training of teachers.

Keywords: educational activities, domestic students, foreign students, fraternities of Bolivia, students' scientific group members, listeners of the Faculty of advanced training of teachers.